

2022-08-24

Fågelinventering Kallfors ängar

Fågelinventering enligt metod revirkartering i Kallfors ängar, Södertälje kommun.

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Rudsjön Entreprenad AB

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2022-08-24

Uppdragsansvarig: Rikard Anderberg

Medverkande: Fingal Gyllang, Janne Oldebring, Ossian Rydebjörk

Intern granskning av rapport: Jens-Henrik Kloth, 2022-06-29

Foton: Om inget annat anges: Ekologigruppen AB

Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB

Internt projektnummer: 9522

Bilder på framsidan visar spillkråka som konstaterades häcka inom inventeringsområdet. (Foto: Magnus Nilsson, bilden är inte från inventeringen).

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Uppdragets mål och syfte	5
Metod	6
Tidigare inventeringar	8
Resultat	9
Biotoper för de påträffade fågelarterna	9
Naturvårdsrelevanta arter	11
Fynd från Artportalen	12
Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor	12
Naturvårdsrelevanta fågelarter med förekomst inom området	15
Övriga förekommande fågelarter	27
Artskyddsförordningen	28
Beslutade förändringar i lagstiftningen 2022	28
Tillfredsställande population	29
Förslag till vidare utredningar	30
Referenser	31
Bilaga 1. Inventeringsfakta för Kallfors ängar	
Bilaga 2. Metodik	

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Rudsjön Entreprenad AB genomfört en fågelinventering i detaljplaneområde Kallfors ängar i Södertälje kommun. Inventeringsområdet ligger i utkanten av Järna tätort.

Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets värden för fågellivet och utreda om fågelarter har fortplantningsområden/revir inom området. Syftet har varit att skapa ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Vidare ska fågelinventeringen ligga till grund för en artskyddsutredning som belyser detaljplanens eventuella påverkan på fågelarter.

Fokus har legat på arter vars nationella bevarandestatus är sådan att åtgärder av olika slag kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Även vanligt förekommande fågelarter har omfattats av inventeringen.

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den oftast använda metoden för detaljerade fågelinventeringar i landmiljöer. Observationer som indikerar konstaterad, trolig eller möjlig häckning av förekommande fågelarter har angetts för alla observerade arter i enlighet med atlasinventeringens kriterier.

I samband med inventeringen påträffades 50 fågelarter. 25 av dessa arter utgjordes av naturvårdsrelevanta arter och 25 utgjordes av mer vanligt förekommande fågelarter. Ytterligare elva naturvårdsrelevanta fågelarter finns noterade från och i nära anslutning till det inventerade området enligt databasen Artportalen (sökning för åren 2000–2022). 18 av de 25 naturvårdsrelevanta arterna omfattas av fågeldirektivets bilaga 1 och/eller är rödlistade. Ytterligare sju av arterna är ovanliga i regionen eller har en negativ trend. Elva av de 25 naturvårdsrelevanta arterna bedömdes ha revir inom detaljplane- och inventeringsområdet. För spillkråka och stare konstaterades häckning, för de resterande nio arterna är bedömningen att de troligen häckade i inventeringsområdet.

Alla Sveriges vilda fåglar är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. Regeringen beslutade 16/6–2022 om att förändringar i artskyddsförordningen ska träda i kraft 1/10–2022. I fråga om vilda fåglar är det förbjudet att:

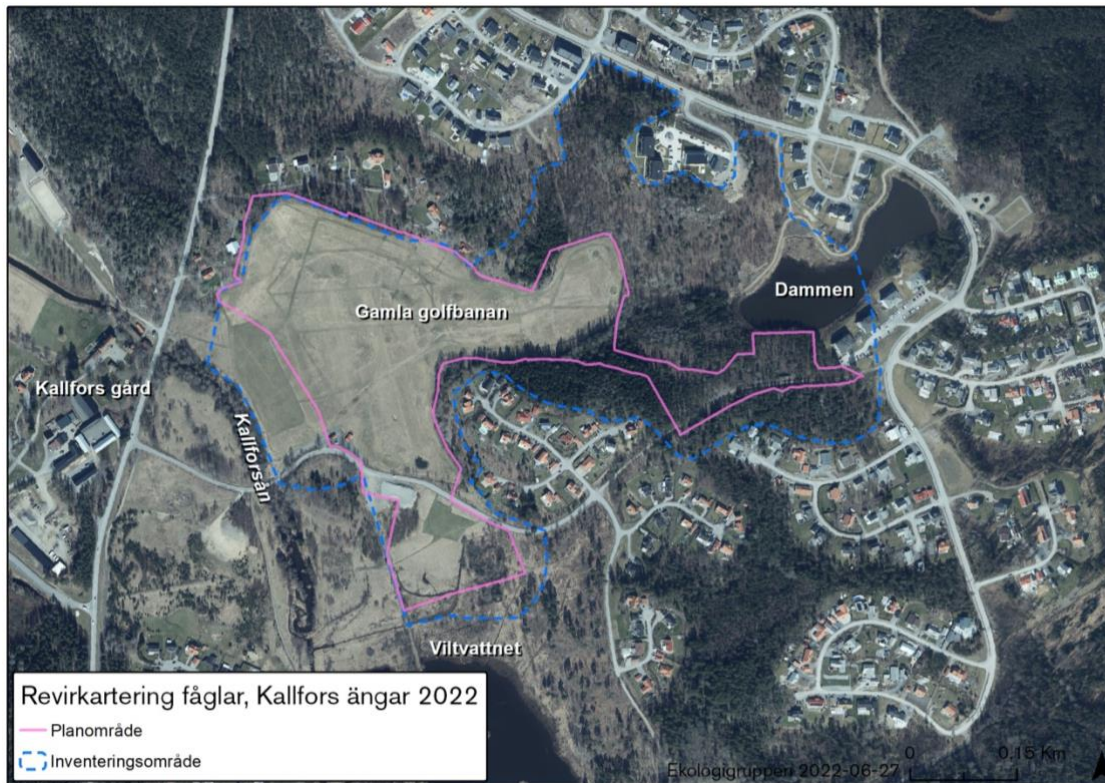
1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå

De naturvårdsrelevanta fågelarterna liksom vanligt förekommande fågelarter har således ett starkt lagligt skydd och påverkan på arterna som förekommer som häckande i detaljplane- och inventeringsområdet bör utredas. En artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på arterna utreds bör genomföras, och där behov av skyddsåtgärder anges i syfte att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion för arterna. Genom att utreda och genomföra nödvändiga åtgärder kan man undvika att exploateringen kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Rudsjön Entreprenad AB genomfört en fågelinventering i detaljplaneområde Kallfors ängar i Södertälje kommun. Inventeringsområdet ligger i utkanten av Järna tätort. Läge och avgränsning framgår av figur 1.

Figur 1. Översiktskarta över inventeringsområdet.

Fokus har legat på arter vars nationella bevarandestatus är sådan att skyddsåtgärder av olika slag kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, arter med lokalt liten population och övriga naturvårdsarter (faktarutor sidan 6). Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns beskrivet för respektive art i resultatdelen. Även vanligt förekommande fågelarter har omfattats av inventeringen.

Målet med utredningen har varit dokumentera områdets värde som fortplantningsområde för fåglar. För naturvårdsrelevanta arter har målet varit att utreda och avgränsa arternas fortplantningsområden i form av häckningsrevir inom området. För övriga arter har målet varit att uppskatta antal par i olika delområden (figur 1). För samtliga arter är målet att indikation på häckning i inventeringsområdet ska kartläggas.

Syftet har varit att ta fram ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Vidare ska fågelinventeringen ligga till grund för en artskyddsutredning som ska belysa detaljplanens eventuella påverkan på fågelarter.

Fältarbete har genomförts av Fingal Gyllang, Janne Oldebring och Ossian Rydebjörk. För uppdragsledning och framställande av kartor svarar Rikard Anderberg. Ansvarig för rapporten har varit Fingal Gyllang och intern kvalitetsgranskare har varit Jens-Henrik Kloth.

Metod

Fågelkategorier

Ekologigruppen delar in fågelarterna i följande kategorier.

Rödlistade arter – Rödlistekategorier

Den svenska rödlistan utarbetas av ArtDatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist.

Arter som inte visar på någon minskning eller negativa trender och har tillräckligt stor population är klassade som livskraftiga LC.

Fågeldirektivarter

Fågeldirektivet (rådets direktiv 79/409/EEG) omfattar alla vilda fågelarter som förekommer naturligt inom EU och gäller för fåglar samt deras ägg, bon och livsmiljöer. Syftet är att bibehålla eller återskapa arternas populationer på en nivå "som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov". Det ska ske genom åtgärder riktade mot arterna och deras livsmiljöer (Naturvårdsverket 2009).

Fågelarter med negativ trend

Detta är en mer allmän formulering i Naturvårdsverkets handledning. Arter med negativ trend täcks numera oftast i rödlistan.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Naturvårdsarter

En naturvårdsart är en art med specifika krav på sin miljö. Genom sin förekomst signalerar arten att det finns naturvärden i ett område och att det kan finnas fler sällsynta och/eller rödlistade arter. Naturvårdsarter är utpekade av myndigheter i olika inventeringar och sammanhang. De sammanfattas av ArtDatabanken SLU i rapporten "Naturvårdsarter" (Hallingbäck 2013). Exempel på naturvårdsarter är rödlistade arter, Skogsstyrelsens signalarter och fridlysta arter.

Naturvårdsarterna är olika bra på att indikera naturvärde. Ekologigruppen delar in dem i olika kategorier med klasserna mycket högt, högt, visst och ringa, beroende på miljökrav och sällsynthet.

Förarbete

Inför fältarbetet genomfördes ett förarbete med framtagande av fältkartor, upplägg av inventeringsrutter, samt sök efter uppgifter i Artportalen för åren 2000–2022. Utsök från databasen Artportalen gjordes inför och efter inventeringen i syfte att få en bild av nuvarande och tidigare utbredning av naturvårdsrelevanta arter i inventeringsområdet (figur 1).

Fältarbete

Totalt genomfördes åtta besök i området under perioden mars - juni 2022 (bilaga 1) genom att området systematiskt gicks igenom i enlighet med gängse metodik (Naturvårdsverket 2012). Besöken i mars syftade till att täcka in arter som påbörjar sin häckning tidigt på säsongen, till exempel hackspettar. För att inventera arter som anländer sent från sina övervintringslokaler till sina häckningsplatser förlades de sista besöken till mitten av juni. I bilaga 1 redovisas inventeringsdata.

Två metoder användes vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. I bilaga 2 beskrivs de två metoderna närmare.

Revirkartering

Fågelinventeringen genomfördes i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den metod som oftast används för fågelinventeringar i landmiljöer och den mest relevanta när det gäller att kartlägga fågelarters fortplantningsområden. För att avgränsa ett revir krävs enligt metoden noteringar av en art vid tre besök. Undantag från denna regel gjordes då häckning konstaterats (bo med ägg eller ungar påträffats etc.), samt för arter som anländer till häckplatsen i slutet av maj och början av juni.

Atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). Syftet med metoden är att kartlägga hur säkert det är att en viss fågelindivid häckar på platsen. Detta görs genom att registrera beteenden som kan tyda på häckning. Metodiken bygger på ett system med 20 olika kriterier som på olika sätt påvisar de tre kategorierna konstaterad, trolig eller möjlig häckning (BirdLife 2012, Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Artportalen

Ytterligare information om områdets fågelliv har inhämtats från databasen Artportalen. Utsök av data har skett inom ett större område än inventeringsområdet (figur 1) då fynd i Artportalen ofta har relativt dålig geografisk noggrannhet. Analys har gjorts av fyndens relevans inom inventeringsområdet utgående från kommentarer för de enskilda fynden, samt huruvida relevant häckningsbiotop finns i området.

Alla arter som noterades vid Ekologigruppens inventering har rapporterats på Artportalen. Naturvårdsrelevanta arter registreras med en noggrannhet på cirka 10 meter.

Avgränsningar

I denna inventering har fokus legat på så kallade naturvårdsrelevanta arter, vilka utgörs av rödlistade arter, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, indikatorarter och arter med lokalt liten population (se faktarutor ovan). För dessa arter har eventuella fortplantningsområden/revir ritats ut. Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom av uppskattning av antalet par i detaljplaneområdet, samt häckningskriterium enligt metodik atlasinventering (BirdLife 2012), bilaga 2.

Fågelarter har förutom i själva planområdet även noterats i en buffertzon utanför planområdet (figur 1), till exempel i närheten av Kallfors viltvatten och dagvattendammen i öster. Buffertzonen syftar till att fånga upp fågelarter som förekommer i nära anslutning till planområdet och som kan komma att påverkas av en exploatering. Buffertzonen har inte tagits med vid bostadsbebyggelse. Vid Kallforsån har fåglar noterats även fast ån ligger direkt utanför buffertzonen. Denna avgränsning gäller även för eftersök av fågelarter på databasen Artportalen.

Osäkerhet i bedömningen

Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller geografisk avgränsning av fortplantningsområden/revir. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret. Vi bedömer dock att inventeringen har så god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls. Det finns i flera fall en viss osäkerhet med avseende på fynd från databasen Artportalen eftersom de

ofta har en låg lägesnoggrannhet. Det kan leda till att arter som är registrerade utanför inventeringsområdet ändå hör hemma där.

Tidigare inventeringar

Från 2018 finns en naturvärdesinventering (NVI) över området (Ekologigruppen 2018a). Då bedömdes sumpskogen centralt i området hysa naturvärdesklass 2, högt naturvärde. Sedan inventeringen 2018 har planområdet förändrats och sumpskogen ingår inte längre i detaljplaneområdet. I samband med naturvärdesinventeringen gjordes också en positionsbestämning av skyddsvärda träd. De träd som bedömdes vara mest värdefulla var framförallt hålträd av asp. Samma år genomfördes också en groddjursinventering (Ekologigruppen 2018b) med resultatet att fem arter groddjur noterades, bland annat de i § 4 skyddade arterna större vattensalamander och åkergroda. I NVI ingick även en konsekvensbedömning av planförslaget och förslag på åtgärder i syfte att minimera påverkan på biologisk mångfald. I samband med NVI noterades också flera fågelarter vilket föranledde denna fågelinventering. Under våren 2022 har också en fördjupad artinventering av grön sköldmossa genomförts samt mer detaljerade utredningar rörande påverkan på groddjur och på deras spridningsmöjligheter (Ekologigruppen 2022).

Resultat

I samband med inventeringen påträffades 50 fågelarter: 25 naturvårdsrelevanta fågelarter och 25 vanligt förekommande fågelarter. De naturvårdsrelevanta arterna redovisas i tabell 1. Observationer och avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartorna, figur 2–6. De naturvårdsrelevanta fågelarter som enligt databasen Artportalen (sökning för åren 2000–2022) finns noterade från det inventerade området presenteras i tabell 2. De vanligt förekommande arter som påträffades under inventeringen redovisas i tabell 3. De förkortningar som används i texterna nedan är Fd=fågeln omfattas av fågeldirektivets bilaga 1, samt rödlistekategorier: NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, LC=livskraftig.

Biotoper för de påträffade fågelarterna

Barrskogsmiljöer

De sydöstra delarna utgörs av tämligen unga barrskogar påverkade av skogsbruk (figur 1). Här noterades bland annat tofsmes, kungsfågel och svartmes. Ett par stare häckade i ett hålträd av tall i barrskogen. I den norra delen av inventeringsområdet där det finns en gles tallskog hördes trådlärka (Fd) sjunga vid två tillfällen.

Blandskogar med lövinslag, sumpskog

I den norra delen av inventeringsområdet, utanför detaljplaneområdet (figur 1) förekommer en blandskog med god förekomst av gammal asp och tall uppblandat med björk och hassel. Flera av asparna är grova och hyser utvecklade hål i huvudstammen, det finns även en handfull torrträd med hål i. Blandskogen är belägen mellan den före detta golfbanan och flerbostadshus. Flera stigar löper genom området. Exempel på naturvårdsrelevanta arter som häckade var spillkråka (Fd/NT), flera par stare (VU) häckade i hålträd, och två par gulspärvar (NT) noterades vid varje inventeringstillfälle och ett av paren hade troligtvis sitt bo i en björk. Stjärtnes med ungar sågs vid de sista besöken i juni. I sumpskogen, utanför detaljplaneområdet, hördes till exempel gärdsmyg, bofink, lövsångare.

Före detta beteshage

I de sydvästra delarna av detaljplaneområdet (figur 1), strax utanför detaljplaneområdet, ligger en före detta betesmark med enstaka gammal ek, asp, björk och hassel. Området har sannolikt varit mer öppet vilket en betesgynnad flora vittnar om. I området observerades gröngöling (rödlistad 2015) och stare (VU) vid flera tillfällen. Gulspärvar och svartvit flugsnappare (båda NT) hördes i de tätta buskmiljöerna.

Öppen mark, före detta golfbana

På den före detta golfbanan (figur 1) noterades stare (VU), sånglärka (rödlistad 2015) vid varje inventeringstillfälle. Ängspiplärka noterades sjungandes vid enstaka tillfällen och ett par trana (Fd) rastade i mars och i juni. En hane brun kärrhök (Fd) födosökte över den före detta golfbanan vid ett tillfälle.

Brynmiljöer

I brynmiljöer runt golfbanan (figur 1) noterades flera par stare (VU), entita och ärtsångare (båda NT) noterades vid två tillfällen vardera. Gulspärvar (NT) häckade i anslutning till öppna miljöer. Grönfink (EN) och svartvit flugsnappare (NT) observerades vid flera tillfällen, hämpling (tidigare rödlistad) noterades enstaka gånger.

Miljöer längs Kallforsån

En kortare sträcka av Kallforsån angränsar till detaljplaneområdet längst i väster (figur 1). På ömse sidor om ån växer en tät träddridå av bland annat klibbal. Forsärla häckade under 2022 och strömstare noterades vid flera tillfällen. Stare (VU) noterades också rastande i torrträd längs ån.

Dagvattendammen i östra delen

I dagvattendammen, som ligger i direkt anslutning till detaljplaneområdet i öster (figur 1), noterades två par svarthakedopping (Fd), knipa, gräsand, sothöna och storskrake, samt födosökande ladusvala och fisktärna (Fd).

Kallfors viltvatten

Strax söder om detaljplaneområdet ligger Kallfors viltvatten (figur 1) som delvis omgärdas av täta vassar och öppen näringspåverkad gräsmark med inslag av videbuskage. Miljön är art- och individtät med flera häckande arter. Arter som noterades under inventeringen var brun kärrhök (FD), sävsparv (NT) och stjärtmes med ungar. I viltvattnet påträffades till exempel skratt- och fiskmå (NT), kricka (VU), kanadagås och grågås. Enligt Artportalen finns rapporter om födosökande fiskgjuse (Fd) i viltvattnet.

Naturvårdsrelevanta arter

17 av arterna omfattas av fågeldirektivets bilaga 1 och/eller är rödlistade (faktaruta sida 6). Ytterligare åtta av arterna är ovanliga i regionen eller har en negativ trend (faktaruta sidan 6). Elva av de 25 arterna bedömdes ha revir inom eller i nära anslutning till inventeringsområdet. För spillkråka och stare konstaterades häckning, för de resterande nio arterna är bedömningen att de troligtvis häckar. Observationer och eventuella avgränsade revir för de 25 arterna redovisas i kartor figur 2–6. Mer information om arternas ekologi, status och trend, samt förekomst i området redovisas under avsnitt *Naturvårdsrelevanta fågelarter med förekomst inom området*.

Tabell 1. Tabellen redovisar arter som omfattas av fågeldirektivets bilaga 1 eller är rödlistade, som är ovanliga i regionen eller som har en negativ trend som påträffades i samband med inventeringen. RK=Rödlistekategorier: NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, LC=livskraftig, Fd=Arten är upptagen i fågeldirektivets bilaga 1. Arter som inte är rödlistade eller omfattas fågeldirektivets bilaga 1, men som har en minskande trend är också redovisade i tabellen.

Art	RK/ovanlig	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Björktrast	NT	Par i lämplig häckbiotop, 1 par möjlig häckning (figur 6).	28/4
Brun kärrhök	LC, Fd	Födosökande, ej häckning (figur 6).	28/4, 15/5
Entita	NT	Spel/sång, 1 par möjlig häckning (figur 6).	3/4, 29/5
Fisktärna	LC, Fd	Födosökande, ej häckning (figur 6).	15/5
Forsärla	LC/ovanlig i regionen	Permanent revir, 1 par trolig häckning (figur 5)	3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5
Gråkråka	NT	Permanent revir, 1 par trolig häckning	21/3, 28/4, 8/6, 14/6
Grönfink	EN	Permanent revir, 1 par trolig häckning	21/3, 15/4, 28/4
Gröngöling	LC, rödlistad 2015, naturvårdsart	Permanent revir, 1 par trolig häckning	17/2, 21/3, 3/4, 15/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Gulspurv	NT	Permanent revir, 1 par trolig häckning, 1 par möjlig häckning (figur 3).	21/3, 3/4, 15/4, 28/4, 8/6, 14/6
Hämspling	LC, rödlistad 2010, naturvårdsart	Par i lämplig häckbiotop, 1 par möjlig häckning (figur 6).	28/4, 29/5
Rödvingetrast	NT	Spel/sång, ej häckning (figur 6).	15/5, 29/5
Skogsduva	LC, rödlistad 2005, naturvårdsart	Förflygande, ej häckning (figur 6).	21/3
Spillkråka	NT, Fd	Besöker bebott bo, 1 par konstaterad häckning	17/2, 17/2, 21/3, 3/4, 15/4, 15/5,
Stare	VU	Besöker bebott bo, 12 par konstaterad häckning (figur 3).	21/3, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Stenskvätta	LC, rödlistad 2005	Par i möjlig häckbiotop, 1 par möjlig häckning (figur 6).	15/5, 14/6
Svarthakedopping	LC, rödlistad 2005, Fd	Permanent revir, 2 par trolig häckning (figur 5).	15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 14/6
Svartvit flugsnappare	NT	Spel/sång, 3 par möjlig häckning	15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Sånglärka	LC, rödlistad 2015	Permanent revir, 1 par trolig häckning (figur 3).	21/3, 3/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Sävsvurv	NT	Permanent revir, 1 par trolig häckning (figur 5)	3/4, 15/4, 28/4, 29/5, 8/6,
Tofsmes	LC, naturvårdsart	Spel/sång, 1 par möjlig häckning (figur 6).	3/4, 15/5
Tornseglare	EN	Födosökande, ej häckning (figur 6).	15/5, 8/6
Trana	LC, Fd	Rastande, ej häckning	21/3, 28/4, 14/6
Trädlärka	LC, Fd	Spel/sång, 1 par möjlig häckning (figur 6).	21/3, 29/5
Ängsplärka	LC, rödlistad 2015, naturvårdsart	Permanent revir, 1 par trolig häckning (figur 3)	15/4, 28/4, 29/5
Ärtsångare	NT	Spel/sång, 1 par möjlig häckning (figur 6).	15/5

Fynd från Artportalen

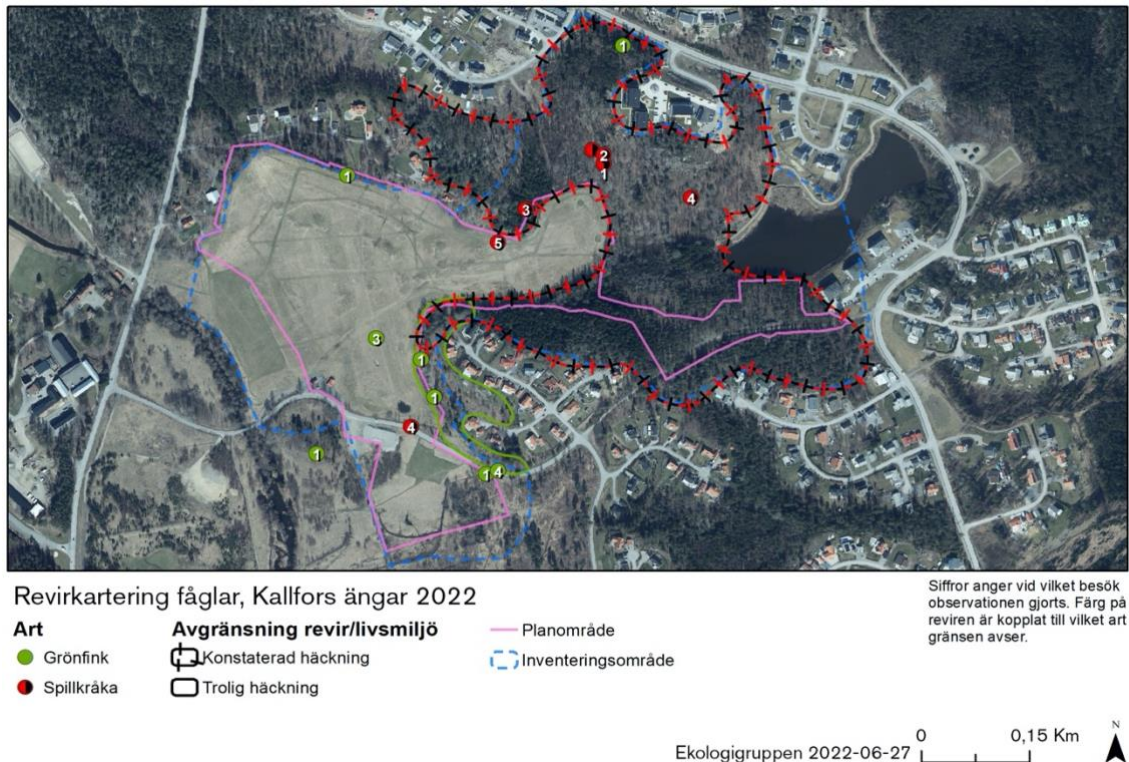
Det finns flera fynd från inventeringsområdet eller i nära anslutning till inventeringsområdet enligt databasen Artportalen, sökning för åren 2000–2022. Flera fynd är registrerade med hög noggrannhet vilket gör att fynden går att knyta till inventeringsområdet. Andra fynd är rapporterade med låg noggrannhet och svåra att koppla till området. I tabell 2 redovisas de arter som är noterade i eller i anslutning till inventeringsområdet.

Tabell 2. Tabellen visar arter registrerade på databasen Artportalen som bedöms ha fortplantningsområden eller viloplatser inom inventeringsområdet under åren 2000–2022. FD=Arten är upptagen i fågeldirektivets bilaga1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, LC=livskraftig. Faktarutor om fågeldirektivarter, rödlistade arter och naturvårdsarter finns på sidan 6.

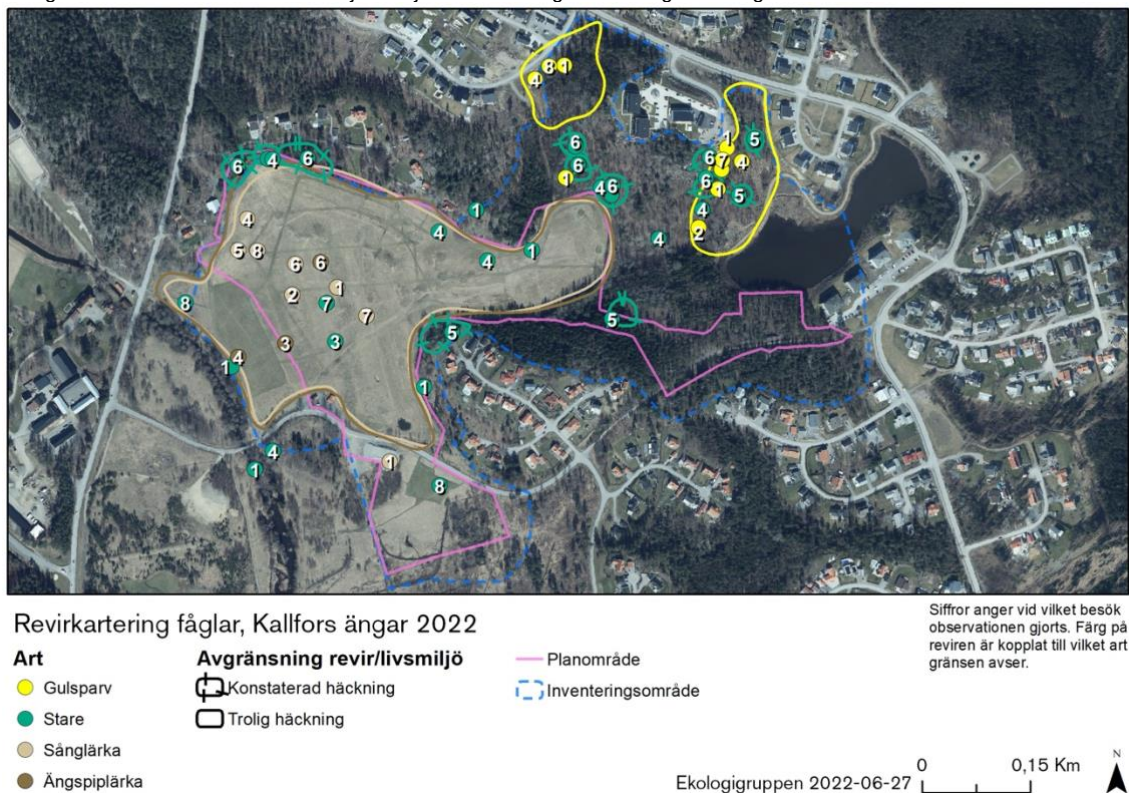
Art	RK	I eller utanför dp-området	Förekomst/Häckningsstatus	Datum
Brunand	EN	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Par i lämplig häckmiljö, möjlig häckning	Artportalen 2011
Fiskmåås	NT	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Bo/ungar, konstaterad häckning	Artportalen 2022
Forsärla	LC	Kallforsån, utanför dp-området	Bo/ungar, konstaterad häckning	Artportalen 2022
Hussvala	VU	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Förbiflygande, ej häckning	Artportalen 2022
Rörsångare	NT	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Spel/sång, möjlig häckning	Artportalen 2022
Snatterand	LC	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Stationär, möjlig häckning	Artportalen 2022
Skrattmåås	NT	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Ruvande, konstaterad häckning	Artportalen 2011
Smådopping	NT	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Spel/sång, möjlig häckning	Artportalen 2011
Strömstare	LC	Kallforsån, utanför dp-området	Obs i häcktid, möjlighäckning	Artportalen 2022
Sångsvan	FD	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Bo/ungar, konstaterad häckning	Artportalen 2010
Törnskata	EN	Kallfors viltvatten, utanför dp-området	Bo/ungar, konstaterad häckning	Artportalen 2011

Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor

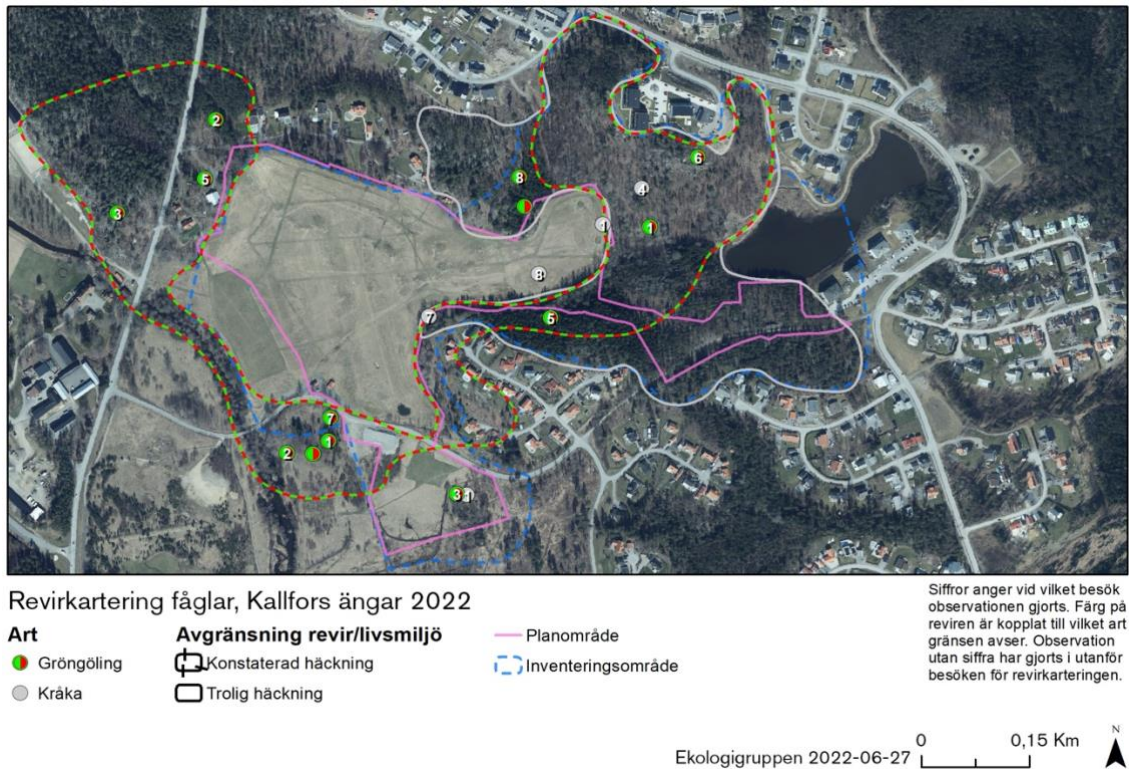
I kartorna nedan, figur 2–6, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades minst tre gånger inom inventeringsområdet har fortplantningsområden/revir ritats ut. För mer information om metodik hänvisas till metodavsnittet under bilaga 1.

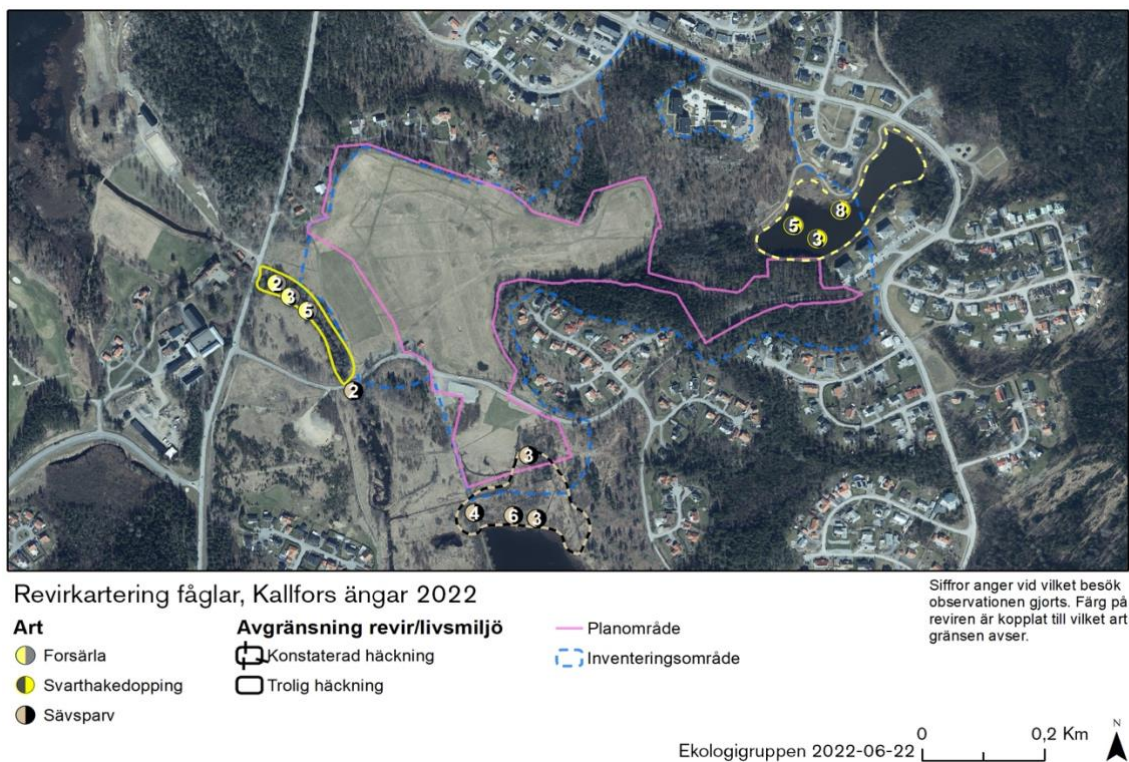
Figur 2. Revirkarta för spillkråka (FD, NT) och grönfink (EN). Spillkråka konstaterades häcka i en asp. Spillkråkans revir är sannolikt betydligt större än vad som avgränsats i kartan. Grönfink häckade troligtvis i brynmiljöer utmed den före detta golfbanan. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med ovalt formade linjer. Linjerna är heldragna vid trolig häckning.

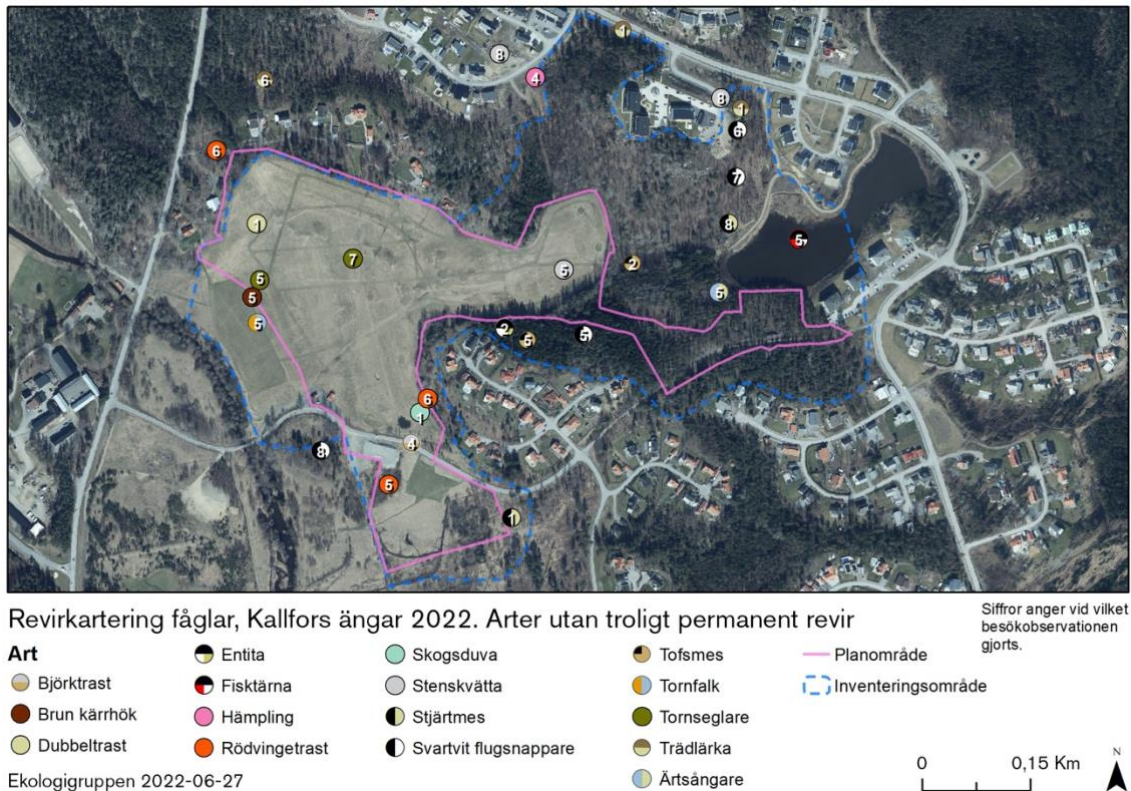
Figur 3. Revirkarta för gulspurv (NT), stare (VU) och de före detta rödlistade arterna sånglärka och ängsپیلärka. Totalt konstaterades häckning för tolv par stare. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med ovalt formade linjer. Linjerna är heldragna vid trolig häckning.

Figur 4. Revirkarta för kråka (NT), och för gröngöling (rödlistad 2015). Gröngölingens revir är sannolikt större än det som avgränsats i kartan. Båda arterna bedömdes ha ett revir vardera och häckade troligen. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med ovalt formade linjer. Linjerna är heldragna vid trolig häckning.

Figur 5. Revirkarta för sävsparv (NT), svarthakedopping (FD) och forsärla, vilka alla hade revir och troligtvis häckade i eller i nära anslutning till planområdet. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med ovalt formade linjer. Linjerna är heldragna vid trolig häckning.

Figur 6. Kartan visar observationer av naturvårdsrelevanta arter som inte bedömdes ha revir i inventeringsområdet. Det rör arter som endast noterades vid en eller två tillfällen, eller förbiflygande arter.

Naturvårdsrelevanta fågelarter med förekomst inom området

Nedan följer en kortare beskrivning av de påträffade naturvårdsrelevanta arternas ekologi, status/trend och förekomst i området. Under status och trend motiveras varför en art har bedömts vara naturvårdsrelevant och alltså omfattats av en mer noggrann utredning. Detta omfattar arter som är rödlistade (faktaruta), arter listade i fågeldirektivets bilaga 1 (faktaruta), indikatorarter, arter som uppvisar en negativ trend och arter med lokalt liten population (faktaruta). Information om arternas ekologi har inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2022), om status och trender från Sveriges fåglar (Wirdheim 2021), övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2021) och från rödlistan 2020 (SLU ArtDatabanken 2020). Information om fågelarters förekomst i inventeringsområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning för perioden 2000–2022). Arter som trana (FD) och svarthakedopping (FD), brun kärrhök (FD), fisktärna (FD) samt andra arter knutna till Kallfors viltvatten eller till dagvattendammen behandlas inte närmare eftersom de inte häckar inom detaljplaneområdet och inte bedöms påverkas.

Björktrast (NT)

Ekologi

Björktrast häckar i skogar, ofta i anslutning till odlad mark. Den häckar också i parker och trädgårdar. Dagmaskrika gräsmattor verkar fungera som födosökmiljö. Den förekommer i olika slags miljöer som fjällbjörkskog, löv- och blandskog, parker, alléer, trädgårdar (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Björktrast, som var ny på rödlistan 2020, är rödlistad i kategori NT - nära hotad. Populationen bedöms ha gått ner cirka 20 % de senaste åren (ArtDatabanken 2022). Arten är fortfarande vanlig i

Stockholms län. Den verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden och Ekologigruppen bedömer att dess indikatorvärde för värdefulla miljöer är ringa.

Förekomst i området

Ett par björktrast noterades vid ett tillfälle (figur 6). Bedömningen är att björktrast inte häckar i detaljplaneområdet.

Brun kärrhök (FD)

Förekomst i området

Brun kärrhök noterades under födosök vid två tillfällen (figur 6) och bedöms inte häcka inom detaljplane- och inventeringsområdet. Sannolikt häckar arten vid Kallfors viltvatten. Arten utreds inte närmare.

Entita (NT)

Ekologi

Entita har relativt stort revir, 4–5 hektar, för att vara en så liten fågel. Entitan (figur 7) är en hålhäckare men kan inte själv hacka fram sitt hål utan är beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål. I många av våra skogar kan det antas att naturliga bohål är en begränsande resurs för hålhäckare. Entitan får då konkurrera om bohålen med till exempel talgoxe och blåmes som finns i samma miljöer. Eftersom entitan är underlägsen gentemot dessa arter, får den ofta hålla till godo med hål av dålig kvalitet. Ofta får den använda hål som ligger längre ner och som utsätts mer frekvent av bopredatorer (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Entita som var ny på rödlistan 2020 missgynnas när varierade småmiljöer som skogsdungar, hagmarker och brynmiljöer försvinner. Även bristen på död ved och hålträd påverkar arten negativt. Enligt Wirdheim 2021 har entita minskat med cirka 20% de senaste 10 åren.

Förekomst i området

Entita noterades vid två tillfällen. Den 3 april observerades en revirhävdande hane i brynmiljöer i barrskogen på den före detta golfbanans södra sida. Ytterligare en entita noterades i slutet av maj (figur 6). Bedömningen är att entita inte häckar inom planområdet.

Figur 7. Entita (NT) noterades vid två tillfällen. Arten bedömdes inte häcka inom inventeringsområdet (Foto: Magnus Nilsson).

Fisktärna (FD)

Fisktärna noterades under födosök vid dagvattendammen (figur 6) och häckar inte i eller i närheten av detaljplaneområdet.

Gråkråka (NT)

Ekologi

Gråkråkan häckar i skogsmark, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar, i tätortsnära områden och liknande miljöer (ArtDatabanken 2022). Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden men föredrar boplatser som ligger ostört från mänsklig aktivitet.

Status/trend

Gråkråka var ny på rödlistan 2020, och har inte varit rödlistad tidigare.

Förekomst i området

Ett par gråkråka noterades vid flera tillfällen i samband med inventeringen och paret häckade troligen i detaljplaneområdet eller i dess närhet (figur 4). Någon boplatz påträffades inte men bedömningen är att ett par gråkråka har ett revir eller delar av sitt revir i detaljplaneområdet.

Grönfink (EN)

Ekologi

Grönfink (figur 8) är en i regionen allmänt förekommande art som var ny på rödlistan 2020. Grönfink häckar i skogsbyn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden och Ekologigruppen bedömer att dess indikatorvärde för värdefulla miljöer är ringa.

Status/trend

Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga minskningen de senaste 10 åren, orsakad av sjukdomen gulknopp, har gjort att den placerats i hotkategorin starkt hotade arter (ArtDatabanken 2022).

Förekomst i området

Ett till två par grönfink noterades vid fyra tillfällen. Framförallt höll de till i brynmiljöer vid den lilla dammen på den förra detta golfbanan (figur 2). Bedömningen är att ett par grönfink hade revir i detaljplaneområdet och troligtvis häckade. Någon boplatz kunde inte återfinnas.

Figur 8. Bedömningen är att ett par grönfink hade revir i detaljplaneområdet och troligtvis häckade. (Foto: Rikard Anderberg).

Gröngöling (rödlistad 2015 - 2020)

Ekologi

Gröngöling förekommer främst i lövträdsmiljöer, gärna på gamla eller senvuxna träd med grov bark, skador, döda delar eller håligheter. Asp är ett viktigt värdträd för så väl häckning som födosökande (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Gröngöling var rödlistad 2015 men i den senaste rödlistan (2020) bedömdes artens population som livskraftig varför den togs bort. Gröngöling är fortfarande regionalt sällsynt varför Ekologigruppen väljer att utreda arten närmare.

Förekomst i området

Gröngöling noterades vid sju tillfällen i samband med fågelinventeringen (figur 4). Ytterligare två observationer av arten finns i februari 2022 enligt Artportalen. I samband med naturvärdesinventeringen 2018 (Ekologigruppen 2018) hördes gröngöling. Observationerna av gröngöling är spridda i eller i anslutning till detaljplaneområdet. Flera fynd finns från den före detta betesmarken söder om golfbanan (figur 4). Fynd finns också från blandskogen i den nordvästra delen av inventeringsområdet. Gröngöling hördes också strax väster om inventeringsområdet. Bedömningen är att ett par gröngöling troligen häckar och att detaljplaneområdet utgör ett revir eller ingår i ett revir. Någon boplats har inte lyckats lokaliseras. Gröngölingens revir är sannolikt större än det som avgränsats i figur 4.

Gulsparv (NT)

Ekologi

Gulsparv (figur 9) häckar i olika typer av öppna miljöer med inslag av träd och buskar. Den är också vanlig på hyggen, kraftledningsgator och andra öppna eller halvöppna områden, dock helst i närheten av odlingsmarker (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Gulsparv var 2015 rödlistad i kategori VU-sårbar, men är i den senaste rödlistan i hotkategori NT-nära hotad, vilket indikerar att populationsminskningen har avstannat en aning. Enligt Green m.fl. 2021 finns ingen ljusning i sikte för arten utan populationstrenden fortsätter stadigt neråt.

Förekomst i området

Totalt bedömdes två par gulsparv ha revir inom inventeringsområdet (figur 3). Ett revir identifierades i blandskogen i den nordöstra delen av inventeringsområdet, nordväst om dagvattendammen. Ytterligare ett revir bedömdes finnas i den norra delen av inventeringsområdet. Det finns även fynd registrerade på databasen Artportalen 2022 om födosökande gulsparv vid Kallfors viltvatten, i direkt anslutning till detaljplaneområdet.

Figur 9. Gulsparv (rödlistad som NT-nära hotad). Totalt bedömdes två par gulsparv ha revir inom inventeringsområdet. (Foto: Malin Löfgren).

Hämpling (rödlistad 2010 - 2015)

Ekologi

Hämpling häckar främst i kulturlandskap, till exempel i torra och buskrika betesmarker. Arten, som tidigare var rödlistad, missgynnas när småbiotoper i jordbrukslandskapet försvinner.

Status/trend

Arten, som tidigare var rödlistad, missgynnas när småbiotoper i jordbrukslandskapet försvinner. Hämpling, var tidigare rödlistad (2010) men de senaste åren är populationstrenden stabil och lätt ökande.

Förekomst i området

Ett par hämpling noterades vid två tillfällen (figur 6). Bedömningen är att hämpling inte häckade i inventeringsområdet 2022.

Rödvingetrast (NT)

Ekologi

Rödvingetrasten är främst knuten till lite större lövrika skogar.

Status/trend

Rödvingetrast är fortfarande en relativt vanligt förekommande fågel, framförallt i Norrland, men har minskat de senaste åren varför arten numera är rödlistad som nära hotad (ArtDatabanken 2022).

Förekomst i området

Sjungande rödvingetrast hördes vid två tillfällen under inventeringen (figur 6). Bedömningen är att rödvingetrast inte häckade inom inventeringsområdet under 2022 utan att det rörde sig om rastande rödvingetrastar på sin väg norrut.

Skogsduva (Rödlistad 2005 - 2010)

Ekologi

Skogsduvan är en hålbbyggare vars utbredning sammanfaller i stora drag med förekomsten av lämpliga grova hålträd – främst ek – i anslutning till lämpliga födosöksområden på jordbruksmark. I brist på trädhåll kan den även häcka i knipholkar, klippskrevor och ruiner. Den optimala häckningsbiotopen utgörs av ekbackar och lövängar/hagmarker med gamla träd, omgivna av öppna fält med goda möjligheter till födosök. Arten kan även häcka långt inne i barrskogar där den utnyttjar gamla bohål av spillkråka. Skogsduva flyttar söderut under september och oktober till övervintringsområden i södra Frankrike och norra Spanien (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Skogsduva var rödlistad 2000 och 2005, men är nu borttagen från rödlistan eftersom populationen numera bedöms vara livskraftig. Skogsduva är fortfarande regionalt sällsynt och är ofta knuten till lite mer ovanliga miljöer, som ekbackar.

Förekomst i området

Skogsduva noterades förbiflygande vid ett tillfälle (figur 6). Bedömningen är att skogsduva inte hade revir eller häckade inom inventeringsområdet 2022.

Spillkråka (FD/NT)

Ekologi

Spillkråkan (omslagsbild) lever främst i större, sammanhängande barr- eller blandskogar med god förekomst av gamla eller senvuxna träd, gärna tall och asp, med håligheter. De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Spillkråkan, som är beroende av äldre skogar med inslag av liggande och stående död ved, missgynnas av kortare omloppstider i skogsbruket (ArtDatabanken 2022). Varje par utnyttjar 400 – 1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet, men fortplantningsområdena/reviren kan vara mindre, ned till 100 hektar, där förhållandena är gynnsamma. Spillkråkans är en nyckelart vars bohål utnyttjas av andra fågel- och djurarter, till exempel olika ugglearter, knipa, salskrake, skogsduva, mård och fladdermöss (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Spillkråka är rödlistad som NT-nära hotad på grund av en nedåtgående populationstrend. Under den senaste 20-årsperioden har populationen minskat med drygt 20% (Wirdheim 2021).

Förekomst i området

Ett par spillkråka hade revir i blandskogen i norra delarna av detaljplanområdet (figur 2). Boträdet utgjordes av en asp med äldre bohål men där en spillkråka hackade ut ett nytt bohål vid första fältbesöket i området. Vid fältbesök i slutet av maj hördes tiggande ungar från bohålet varvid häckning kunde konstateras. Paret noterades vid sex av åtta inventeringstillfällen och var rörliga och ljudliga i reviret. Vid sista fältbesöket i mitten av juni hade en knipfamilj flyttat in i det äldre bohålet. Spillkråka finns även registrerad på Artportalen (4 februari 2022). Eftersom varje par spillkråka utnyttjar 400 – 1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet, (reviren kan vara mindre, ned till 100 hektar, där förhållandena är gynnsamma) är reviret för det par spillkråka som häckar i inventeringsområdet sannolikt större än det som avgränsats i figur 4.

Stare (rödlistad VU)

Ekologi

Stare (figur 10) häckar oftast i grova träd med hål men kan också häcka i fågelholkar. Arten behöver en ganska varierad livsmiljö bestående av gräsmattor, åkrar eller parker. Födosök sker oftast på marken och ibland långt ifrån bopplatsen (ArtDatabanken 2022). Staren är rödlistad som sårbar men är fortfarande tämligen vanligt förekommande i Stockholms län. Den har visst indikatorvärde för värdefulla och artrika naturmiljöer då den ofta häckar i gamla hålträd och gynnas av ett varierat odlingslandskap. Den verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Status/trend

Stare är rödlistad som VU-sårbar, på grund av en populationsutveckling som varit nedåtgående under en lång tid. De senaste 20 åren har populationen minskat med drygt 40% (Wirdheim 2021). Enligt Green m.fl. 2021 visade inventeringar genomförda under sommaren på en fortsatt negativ trend, medan inventeringar från vintern 2020/2021 visade på en viss uppgång i antal starar. Uppgång förklaras delvis med mildare och snöfria vintrar.

Förekomst i området

Totalt 12 par stare hade revir i inventeringsområdet (figur 3) och häckning kunde konstateras i alla 12 fall. Starar sågs flyga till boträd/bohål med mat i munnen. Häckningarna var spridda över hela inventeringsområdet. Förutom de starar som häckade i detaljplaneområdet finns också flera fynd registrerade på databasen Artportalen 2022 om födosökande starar. Bland annat noterades cirka 100 födosökande starar vid Kallfors viltvatten, i direkt anslutning till detaljplaneområdet.

Figur 10. Totalt 12 par stare (rödlistad som VU-sårbar) hade revir i inventeringsområdet och häckning kunde konstateras i alla 12 fall. (Foto: Magnus Nilsson).

Stenskvätta (rödlistad 2005 - 2010)

Ekologi

Stenskvättan är en marklevande art som föredrar öppna miljöer med kort markvegetation som t.ex. naturbetesmark, åkermark, steniga öar i yttre havsbandet samt kalfjäll. Eftersom stenskvättan är en hålhäckare är förekomst av lämpliga håligheter en förutsättning för häckning. I stenskvättans fall handlar det främst om en god tillgång på stenar, stenrösen och andra markhåligheter (ArtDatabanken 2020).

Status/trend

Stenskvätta var tidigare rödlistad (2005) men de senaste åren är populationstrenden stabil och lätt ökande.

Förekomst i området

Stenskvätta noterades vid två tillfällen (figur 6). Vid första tillfället noterades en hane, vid det andra tillfället ett par. Båda observationerna var i den norra delen av inventeringsområdet. Bedömningen är att stenskvätta inte hade revir eller häckade inom detaljplaneområdet 2022.

Svartvit flugsnappare (NT)

Ekologi

Svartvit flugsnappare (figur 11) förekommer i alla slags lövskogsmiljöer, från ädellöv- till triviallövskogar, till parker, trädgårdar och mindre dungar i jordbrukslandskapet. Arten häckar i hålträd, och är således beroende av att sådana finns och nyskapas i viss mängd för att kunna häcka. Den häckar också gärna i holkar. Arten är inte skygg eller störningskänslig och förekommer ofta i närheten av människor.

Status/trend

Svartvit flugsnappare var ny på 2020 års rödlista, och är fortfarande en tämligen vanlig art i större delen av landet, men har de senaste 20 åren minskat med nästan 40% på sommarpunktrutterna (Green m.fl. 2021). Arten är inte ovanlig i Stockholms stad.

Förekomst i området

Svartvit flugsnappare noterades vid fyra tillfällen (figur 6). Två av observationerna var nordväst om dagvattendammen, en observation var i brynmiljöer söder om före detta golfbanan och slutligen en observation i den gamla betesmarken. Inget säkert revir kunde konstateras.

Figur 11. Svartvit flugsnappare noterades vid fyra tillfällen men inget säkert revir kunde konstateras. (Foto: Rikard Anderberg).

Sånglärka (rödlistad 2015 - 2020)

Ekologi

Sånglärka häckar främst på jordbruksmark, men arten förekommer även på andra typer av öppna områden såsom mossar, hedar och alvar. Sånglärkan föredrar öppna landskap och är oftast den vanligaste arten i öppna landskap med en stor andel öppna sädesfält (ArtDatabanken 2020).

Status/trend

Sånglärkan togs bort från rödlistan 2020 eftersom bedömningen var att populationen har stabiliserat sig.

Förekomst i området

Sånglärka, (figur 3), observerades vid sju av de åtta inventeringstillfällena. Samtliga observationer gjordes över den före detta golfbana där sånglärka hördes i spel. Bedömningen är att ett par sånglärka hade revir och troligen häckade i detaljplaneområdet.

Sävsparr (NT)

Ekologi

Sävsparr, figur 12, häckar i busksnår och bladvassbälten vid sjöar, dammar och vattendrag, samt i buskrika sumpmarker. Den kan förekomma allmänt vid slättsjöar med vassbälten och med viden här och var. Sävsparr förekommer också i rent jordbrukslandskap, om där finns småvatten, öppna diken eller kanaler med förekomst av buskar. Den finns också på myrar, särskilt i norra Sverige (ArtDatabanken 2020).

Status/trend

Sävsparr har varit rödlistad som hotad (VU) men är numera rödlistad som nära hotad (NT) eftersom minskningstakten har minskat något.

Förekomst i området

Sävspurv noterades i södra delarna av inventeringsområdet, i vass- och videmiljöer i nära anslutning till Kallfors viltvatten (figur 5). Ett par sävspurv bedömdes ha revir och häckade troligen.

Figur 12. Ett par sävsparv (rödlistad som NT-nära hotad) bedömdes ha revir och häckade troligen i närheten till Kallfors viltvatten (Foto: Magnus Nilsson).

Tofsmes

Ekologi

Tofsmes (figur 13) är stannfågel och häckar ofta i äldre moss- och lavrik granskog eller i hållmarkstallskog (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Arten är inte rödlistad men är enligt Ekologigruppen en skyddsvärd och känslig art. Tofsmesen är en god indikator för värdefull tallskog och brukar ofta användas som modellart för att illustrera svårspredda barrskogsarter som kräver god ekologiska spridningssamband. Arten saknas oftast helt som häckfågel i områden där spridningssamband för tall är svaga eller saknas (ArtDatabanken 2022).

Förekomst i området

Tofsmes hördes vid två tillfällen i barrskogen i de södra delarna av detaljplaneområdet (figur 6). Bedömningen är att arten inte häckade inom detaljplaneområdet 2022.

Figur 13. Tofsmes häckade inte inom detaljplaneområdet 2022. (Foto: Magnus Nilsson).

Tornseglare (EN)

Ekologi

Tornseglaren är en typisk hålhäckare där majoriteten av beståndet numera är helt knutet till mänsklig bebyggelse. Den vanligaste boplatsen utgörs av de håligheter som finns under storkupiga takpannor, men den utnyttjar även andra håligheter och nischer i större byggnader (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Tornseglare är rödlistad som starkt hotad (EN) på grund av en kraftig populationsminskning de senaste 15–20 åren. Trenden är fortfarande nedåtgående för arten.

Förekomst i området

Tornseglare noterades vid födosök (figur 6). Arten bedöms inte häcka inom inventeringsområdet.

Trana (FD)

Förekomst i området

Trana rastade vid tre tillfällen på den före detta golfbanan. Arten bedöms inte häcka inom inventeringsområdet.

Trädlärka (FD)

Ekologi

Trädlärkan vill ha varma, torra och soliga miljöer, och häckar i öppna områden med gles förekomst av träd. Arten finns särskilt ofta på tallhedar, hyggen med lämnade fröträd eller hänsynsträd, glesa skogsplanteringar, större hällmarksområden och sandtäkter (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Trädlärka har en positiv trend och arten verkar öka i Sverige.

Förekomst i området

Trädlärka hördes vid två tillfällen under inventeringen (figur 6). Båda observationerna gjordes i den norra delen av inventeringsområdet där det finns glesare tallskog. Det finns även rapporter på databasen Artportalen om sjungande trädlärka från 2019, 2018 och 2016. Bedömningen är att trädlärka häckar i närheten men inte i inventeringsområdet.

Ängsplärka (rödlistad 2015)

Ekologi

Ängsplärka är mest knuten till fuktiga-friska gräsmarker och fukthedar, t.ex. betesmarker, högmossar, alvarmark och strandängar. Den förekommer också sparsamt på ren jordbruksmark och ibland även på större hyggen. Arten är också mycket allmän på fjällhedar.

Status/trend

Ängsplärka var rödlistad fram till 2020 men är numera borttagen från rödlistan. Populationen har ökat under de sista 10 åren.

Förekomst i området

Ett par ängsplärka, figur 3, bedömdes ha revir och häckade troligen i detaljplaneområdet. Observationerna gjordes på den före detta golfbanan.

Ärtsångare (NT)

Ekologi

Ärtsångare föredrar ett mosaikartat landskap med öppna ytor och buskmarker. Den hittas oftast i beteshagar och i odlingslandskapet, i skogsbyn och i trädgårdar och ibland i parkmiljöer.

Ärtsångare verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden och Ekologigruppen bedömer att dess indikatorvärde för värdefulla miljöer är visst (ArtDatabanken 2020).

Status/trend

Ärtsångare är ny på rödlistan från 2020. Arten har under den senaste 20-årsperioden minskat med närmare 40%.

Förekomst i området

Ärtsångare noterades vid två tillfällen i sumpskogen strax väster om dagvattendammen (figur 6). Då arten endast påträffades vid två tillfällen är bedömningen att ärtsångare inte hade revir inom inventeringsområdet 2022.

Övriga förekommande fågelarter

I samband med inventeringen noterades också mer vanligt förekommande fågelarter. Dessa arter redovisas i tabell 3.

Tabell 3. Tabellen redovisar övriga fågelarter påträffade i området i samband med inventeringen, samt uppskattat antal par som häckar.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par som häckar	Datum
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning	6	21/3, 3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Bofink	Föda åt ungar, permanent revir	2 konstaterad häckning, 8 troliga häckningar	10	15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Gransångare	Spel, sång	Möjlig häckning	1	28/4
Grönsiska	Spel, sång	Möjlig häckning	1	21/3, 15/5
Gärdsmyg	Permanent revir	Trolig häckning	6	21/3, 3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Koltrast	Permanent revir	Trolig häckning	5	21/3, 3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Korp	Förbiflygande	Ej häckning	0	3/4, 15/4, 28/4, 15/5
Kungsfågel	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1	15/4
Ladusvala	Födosökande	Ej häckning	0	15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Lövsångare	Permanent revir	Trolig häckning	10	28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Nötskrika	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1	3/4, 28/4,
Nötväcka	Permanent revir	Trolig häckning	3	21/3, 3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Ringduva	Permanent revir	Trolig häckning	6	21/3, 3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Rödhake	Permanent revir	Trolig häckning	5	3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6
Steglits	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1	15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6
Stjärtmes	Nyss flygga ungar	Konstaterad häckning	2	21/3, 8/6, 14/6
Större hackspett	1 bo, hörda ungar, 3 permanent revir	1 konstaterad häckning, 3 troliga häckningar	4	21/3, 3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6,
Svarthätta	Permanent revir	Trolig häckning	4	15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Svartmes	Permanent revir	Trolig häckning	1	21/3, 15/5, 8/6,
Sädesärla	Permanent revir	Trolig häckning		15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 14/6
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning	6	21/3, 3/4, 15/4, 28/4, 15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Taltrast	Permanent revir	Trolig häckning	5	3/4, 15/4, 28/4, 29/5, 8/6
Trädgårdssångare	Permanent revir	Trolig häckning	2	15/5, 29/5, 8/6, 14/6
Trädpiplärka	Spel/sång	Möjlig häckning	1	28/4
Varfågel	Rastande	Ej häckning	–	28/4

Artskyddsförordningen

Beslutade förändringar i lagstiftningen 2022

Regeringen har den 16/6 2022 fattat beslut om att förändring i artskyddsförordningen ska ske från och med 2022-10-01 (Regeringskansliet 2022) (faktaruta). Förändringarna som berör fåglar omfattas av förordningens 4 §.

Artskyddsförordningen 4 § fr.o.m. 1/10 2022

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Skrivningen i punkt 4 i den tidigare förordningen angav att fortplantningsområden och viloplatser ej fick skadas eller förstöras (faktaruta s. 22). Detta strikta skydd som omfattade alla vilda fåglar utgår nu alltså.

Skyddet inriktas nu på arter där påverkan i form av skogsbruk eller exploatering kan leda till att arternas populationer (regionalt eller lokalt) påverkas negativt. Störning som orsakar sådan påverkan är således fortfarande förbjuden.

Naturvårdsverket anser i sitt remissvar till regeringen angående förändringen att befintlig praxis att begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning.

Ekologigruppen bedömer att arter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Naturvårdsrelevanta arter omfattar som regel arter ur följande kategorier:

- rödlistade arter,
- arter listade i fågeldirektivets bilaga 1
- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population

Till skillnad mot tidigare skrivningar i artskyddsförordningen ska lagen tolkas som att det efter den 1/10 2022 inte längre finns ett strikt skydd mot att skada fortplantningsområden. Detta skydd ersätts då av förbud mot att störa arter så att deras population kan skadas.

Fågelarter som behandlas med noggrann utredning

Rödlistan - rödlistekategorier

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistekategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC).

Fågelarter listade i bilaga 1 till artskyddsförordningen

Här listas arter som omfattas av fågelarter som ingår i fågeldirektivets bilaga 1. För dessa arter ska respektive medlemsstat upprätta skyddade livsmiljöer.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Tillfredsställande population

En EU-dom från mars 2021 innebar att det inte var tillåtet att negativt påverka lokal population/bevarandestatus av någon fågelart. Den nya lagstiftningen innebär att det nu istället är förbjudet att skada eller avsiktligt störa vilda fåglar så att det finns risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en redan liten population till en tillfredsställande nivå förhindras.

Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i vissa fall verk samma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller biotopförbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Förslag till vidare utredningar

De naturvårdsrelevanta fågelarterna liksom vanligt förekommande fågelarter har ett starkt lagligt skydd och påverkan på arterna som förekommer som häckande i detaljplaneområdet bör utredas. Det är därför lämpligt att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på arterna utreds, och med förslag på skyddsåtgärder i syfte att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion. I tabell 4 listas de arter som kan bli aktuella att utreda vidare med avseende på eventuell påverkan från detaljplanen.

Tabell 4. Tabellen redovisar de arter som kan bli aktuella att utreda vidare med avseende på eventuell påverkan från detaljplanen.

Svenskt namn	Motivering
Forsärla, LC	En trolig häckning i inventeringsområdet, utanför DP-område.
Grönfink, EN	En trolig häckning i golfbanans brynmiljöer.
Gulspurv, NT	Två troliga häckningar i inventeringsområdet, utanför DP-område.
Spillkråka, FD/NT	En konstaterad häckning i blandskog i NO, utanför DP-område.
Stare, VU	12 konstaterade häckningar, blandskog i NO, brynmiljöer runt golfbanan, i och utanför DP-område.
Sävsparv, NT	En trolig häckning i vassmiljöer norr om Kallfors viltvatten, i och utanför DP-område.

Referenser

Tryckta källor:

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2019. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2019. Lunds universitet.

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2021. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2021. Lunds universitet.

Ekologigruppen 2018a. Naturvärdesinventering Kallfors ängar och Norra Myrstugan. Underlag till detaljplan. Södertälje kommun.

Ekologigruppen 2018b. Groddjursinventering i Kallfors ängar och Norra Myrstugan, Järna. Inventering och åtgärdsförslag i samband med detaljplanearbete.

Ekologigruppen 2022. Naturutredningar Kallfors ängar. Kompletterande inventering av grön sköldmossa samt förutsättningar för groddjurs spridning.

Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel förenklad revirkartering.

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21 (Författare Sören Svensson).

SLU ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

SFS 2007:845. Artskyddsförordning

Digitala källor:

Artdatabanken 2022. Artfakta. Webverktyg för sökning om fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2021-08-16)

Artportalen 2022. Artportalen, rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2021-08-16)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmberg, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

Svensk Fågeltaxering. Uttag 1998-2021. <http://www.fageltaxering.lu.se>.

Wirdheim 2019. Sveriges fåglar 2019. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2018. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Wirdheim 2020. Sveriges fåglar 2020. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2019. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Wirdheim 2021. Sveriges fåglar 2021. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2020. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Bilaga 1. Inventeringsfakta för Kallfors ängar

Åtta besök genomfördes i inventeringsområdet genom att området systematiskt gick igenom enligt gängse metodik. Vid fältbesöken användes en iPad med programvara Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, plats, om möjligt kön, antal, häckningskriterie/aktivitet.

Inventeringarna startade i soluppgången under dagar med klart väder och svaga vindar. I tabell 7 redovisas tidpunkter och inventerare för inventeringstillfällena.

Tabell 7. Tidpunkt för inventeringstillfällen och inventerare.

Besök nr	Datum	Inventerare
1	2022-03-21	Fingal Gyllang
2	2022-04-03	Janne Oldebring
3	2022-04-15	Janne Oldebring
4	2022-04-28	Fingal Gyllang
5	2022-05-15	Janne Oldebring
6	2022-05-28	Janne Oldebring
7	2022-06-08	Ossian Rydebjörk
8	2022-06-14	Fingal Gyllang

Bilaga 2. Metodik

Fältinventering

Två metoder har använts vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. Nedan redovisas de två metoderna närmare.

Metod Revirkartering

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer. För de flesta av arterna bestäms det absoluta antalet häckande fågelpar genom att deras revir kartläggs inom en avgränsad areal.

Metodiken föreslår åtta till tio besök i fågelfattiga skogar och 10–12 besök i fågelrika skogar. (Naturvårdsverket 2012).

Inventeringen har framförallt omfattat naturvårdsrelevanta fågelarter som hävdar revir genom sång dagtid. Med naturvårdsrelevanta arter menas här rödlistade arter, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. För dessa arter har revir ritats ut i de fall det har förekommit. I områden där bedömningen är att det finns förutsättningar för nattaktiva arter, till exempel ugglor och nattskärar, genomförs ett till två besök nattetid. I samband med fågelinventeringen vid Kallfors ängar gjordes bedömningen att inventeringsområdet inte hade förutsättningar för dessa arter.

Vid en revirkartering tar man hänsyn till att det måste finnas observationer från flera besök i varje revir. Antalet observationer som behövs för att revir ska godkännas är tre om antalet inventeringstillfällen är 8–10. Man tar också hänsyn till samtidiga observationer mellan närliggande revir för att avgöra om det rör sig om ett, två eller flera revir (Naturvårdsverket 2012).

Markeringen för observationen där fågeln uppehåller sig gjordes på handdator. Om individen förflyttade sig sattes en punkt med samma ID-nummer. Detta för att dubbelräkning inte skulle ske. Med grund i antalet observationer under alla inventeringstillfällen och individernas beteende görs en samlad bedömning om arternas revir.

Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom en uppskattning av antalet par i detaljplaneområdet, samt häckningskriterium enligt metodik för atlasinventering (se nedan).

Metod atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). En atlasinventering visar de olika fågelarternas utbredning i landskapet under häckningstid. Under en atlasinventering letar man efter och registrerar häckande fåglar i det område inventeringen avser. Metodiken bygger på ett system med 20 olika häckningskriterier som på olika sätt påvisar säker, trolig eller möjlig häckning av alla förekommande arter inom området (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Häckningskriterier

För varje art och revir noteras högsta häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), se tabell 4 nedan. Fågelns aktivitet noterades i en av de tjugo kategorier av häckningskriterier (exempelvis sång, föda till ungar etc.). Aktiviteterna gav sedan bedömningen häckning i kategorierna möjlig häckning (en observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir,

varnande fåglar etcetera), konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller nyligen flygga ungar sedda).

Tabell 5. Häckningskriterier/aktiviteter enligt Birdlife

Konstaterad häckning	Trolig häckning	Möjlig häckning
1. Bo, ägg/ungar	12. Ruvfläckar	17. Par i lämplig häckbiotop
2. Bo, hörda ungar	13. Upprörd/varnande	18. Spel/sång
3. Ruvande	14. Besök på trolig boplat	19. Obs. i häcktid, lämplig biotop
4. Äggskal	15. Parning/parningsceremonier	20. Obs. i häcktid
5. Föda åt ungar	16. Permanent revir	
6. Bär exkrementssäck		
7. Besöker bebott bo		
8. Pulli, nyligen flygga ungar		
9. Nyligen använt bo		
10. Avledningsbeteende		
11. Bobygge		

Om en fågel påträffades vid ett eller två tillfällen med högsta häckningskriterie, kriterie 1–11, (besöker bebott bo, föda åt ungar, avledningsbeteende etcetera) bedömdes det vara konstaterad häckning och ett revir ritades in, trots att fågeln endast observerades vid ett eller två tillfällen. Metod ”Revirkartering” säger att tre observationer behövs av en art för att revir ska godkännas.

Läsanvisning till fortplantningsområden-/revirkartor

I kartorna, figur 2-6, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades minst tre gånger inom inventeringsområdet har fortplantningsområden/revir ritats ut. Fågelarternas aktivitet noterades enligt de tjugo kategorier av häckningskriterier som finns i metodik för svensk fågelatlas (BirdLife 2012), tabell 4 ovan. Aktiviteterna låg sedan till grund för bedömningen av häckningsindiciet i kategorierna möjlig häckning (enstaka observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera) och konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller observation av ungar som just lärt sig att flyga). Det ska påpekas att de avgränsade fortplantningsområdena/reviren i kartorna inte anger exakta avgränsningar utan att det utgörs av evidensbaserade bedömningar. När fortplantningsområden/revir ritats in på kartan har hänsyn tagits till var observationerna av fågeln är gjord, vilken naturtyp arten ofta är knuten till, uppgifter om storlek på revir för respektive art (ArtDatabanken 2022), samt observationer av samma art i intilliggande fortplantningsområden/revir. I vissa fall så är osäkerheten vad gäller avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret extra stor. Då markeras detta med särskild avgränsning på kartorna.